GAZETA LWOWSKA.

We Srodę **Nro. 98.** 31. Sierpnia 1825.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— *Z Wiédnia d. 23. Sierpnia.* —

O powrócie NN. Cesarstwa z Królestwa Lombardzko-Weneckiego czytamy co następuie: NN. Cesarstwo Ichmć wyiechawszy z Wenecyi przybyli w d. 9. b. m. do Treviso; w d. 11. t. m. rano N. Pan w towarzystwie Arcy-Xięcia i Marszałka Porucznika Barona Mohr czynił obroty z załogą miasta, i okazał swoie upodobanie z dobrey postawy woyska. Poczém oglądał zakład pociągów woyskowych, publiczny dóm pożyczki, i dóm roboty i przemysłu, który na uroczystość pobytu N. Pana został od municypalności summą 2300 lirów Austryiackich a od gremium kupieckiego summą 685 lirów udarzony.

N. Pani równie w tym samym dniu zwiedziła w towarzystwie Podesty prywatne i publiczne zakłady, między innemi szpital cywilny, dóm roboty i przemysłu, fabrykę braci Fortebasso i t. p.

Arcy-Xiążę Franciszek Karol ze Swoią Małżonką oglądali dom wychowania płci piękney w S. Teonisso, dom publiczny pożyczki i znayduiące się także malowidła Giorgiona, daley dom roboty i przemysłu i niektóre fabryki.

Po południu dawał N. Pan posłuchanie. Wieczorem oświecono miasto i teatr.

Dnia następuiącego, 12. Sierpnia o godzinie 6 rano wyiechali NN. Cesarstwo do Pardenone, dokąd w godzinę udał się Arcy-Xiążę Franciszek Karol ze swoią dostoyną Małżonką.

NN. Cesarstwo Ichmć którzy w Schottwein przenocowali, ziechali d. 22. Sierpnia w pożądaném zdrowiu do Cesarskiego zamku w Lachsenburgu; również przybył w d. 20. t. m. Arcy-Xięże Józef Palatyn Węgierski do Wiednia a w d. 19. t. m. z Ischl Xiąże Metternich C. K. Kanclerz Domu, Dworu i Stanu.

N. Pan naywyższym listem swoim gabinetowym z d. 12. t. m. do pierwszego W. Ochmistrza Xięcia na Trauttmansdorfie Weinsberga raczył W. Marszałka Królestwo Lombardzko-Weneckiego Aloyzego Hrabiego Quirini Stampuglia mianować W. Ochmistrzem przy Arcy-Xiężnie Elżbicie Małżonce Arcy-Xięcia Wice-Króla.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Zjednoczone Stany Ameryki północney.

Naynowsze gazety Londyńskie zawieraią wiele wyimków z gazet północno-amerykańskich. Jenerał Lafayette przyiął przełożenie Prezydenta, aby go na fregacie do Francyi odesłano. Wybrano do tego nowo w Washingtonie zbudowaną i dano iey imię Brandwyne od mieysca potyczki, na którem Lafayette się odznaczył i został raniony. Achill i Napoleon Murat kazali do biura Pronotaryiusza w Washyngtonie zapisać swoy zamiar, że chcą być obywatelami Zjednoczonych Stanów. Mówią, iż osiędą we Florydzie.

Ameryka Hiszpańska.

Podług gazety New-Times poddać się miała twierdza Kallao w d. 29. Kwietnia przez kapitulacyią woysku Boliwara. Już na początku tegoż miesiąca otworzone były przystępy na milę Angielską od wałów. W d. 25. Maia przybyło do Rio-de-Janeiro 82 Oficerów powracaiących do Hiszpanii z woyska la Serny kapitulacyią rozwiązanego.

Francuzcy Kommissarze w Peru i Chili otrzymali od tamecznego Rządu rozkaz opuścić te kraie we 24 godzin, ponieważ mieli się mieszać do spraw wewnętrznych tych kraiów. Kommissarz Francuzki w Chili miał przed kratkami kongressu łączyć się do głosu niechętnych, którzy żądali rozwiązania zgromadzenia. Zresztą zdawała się w Chili panować nieiako anarchiia; wielu Członków kongressu zostało przez innych z powodu mniemanego spisku przeciwko Rządowi uwięzionych.

Hiszpaniia.

Gazeta Madrycka nadworna z d. 2. Sierpnia zawiera rozporządzenie Królew. podług którego kary pieniężne nałożone z politycznych względów w roku 1814 w Korunnie na wiele osób, późniey zaś przez Kortezów zwrócone, nanowo tymże osobom w trzech dniach wnieść nakazano, ponieważ zwrócenie toż było marnotrawstwem publicznego grosza.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Podług wiadomości z Indyy wschodnich postąpili wprawdzie Anglicy w woynie z Birmanami

)(

naprzód atoli naturalne położenie kraiu stawia im niezawodnie więcey trudności, od nayczynnieyszego i naywięcey doświadczonego nieprzyiaciela. Woysko Angielskie musi odbywać pochód bezdrożami, cierpi niedostatek żywności, i przez szkodliwe wysiewy moczar iest na choroby wystawione. Teraz posuwaią się w Państwo Birmanów 4 Angielskie korpusy, pierwszy przez kray Aszem, drugi przez Cachar, trzeci przez Arakan, czwarty który opanował Rangoon, bardzo znakomite miasto, wyruszy z tamtąd lądem i morzem przeciwko stolicy Ummerapura. Jednakże aż się tam dostanie, według dotychczasowych powolnych postępów może to długo potrwać, nawet gdyby woysko tylko naturalne przeszkody miało do pokonania. Z resztą Birmanie niepokoią ciągle owe oddziały, które na rzece Irabaddy ku Ummerapura postępuie. Niedawno zniszczyli oni znaczną część szalup Angielskich.

List z przylądka Coast z d. 4. Maia wystawia ubostwo tamecznych mieszkańców i zły stan budowli. Mówią, że Król Aszantów po skończonych żniwach zamyśla na nowo uderzyć. Zasiągał ón rady ducha rzeki Tando, czynił na tey rzece święte ofiary i otrzymał zdanie wyroczni: »Aby dla obrony w kraiu pozostał i czekał czyli wtargną Anglicy i na niego uderzą; ieżliby tego w trzech latach nie uczynili, wtedy niech wyruszy ku wielkiey wodzie i uderzy na twierdzę.«

Z Siera Leone z d. 7. i 8. Maia donoszą, że Gubernator, Jenerał Major Sir Charles Tumer powrócił z podróży na brzegi złote i zamyślał udać się do Gambii, dla wydania tamże potrzebnych rozporządzeń. Pora dżdżysta nastąpiła, i okazała swoy szkodliwy wpływ na woysko przybyłe do osad.

Lord Cochrane przybył w d. 1. Sierpnia do Portsmouth, a 3go znowu poiechał do Londynu. Mówią, iż nie iest pewna czyli obeymie na nowo dowodztwo w służbie Brazyliyskiey. Fregata la Piranza będzie w d. 14. gotową do wypłynienia; więcey iak 250 ludzi z osady] teyże przyięło na nowo służbę. Związki robotników dla zmuszenia swych Panów do podwyższenia płacy wciąż trwaią. W Bradford i okolicy połączyło się w tey mierze 14 tysięcy ludzi. Tymczasem tameczni fabrykanci uchwalili 33 głosami przeciwko 6, wstrzymać wszystkie fabryki, dopóki robotnicy nie skłonią się do ich warunków. Robotnicy zaś ze swoiey strony postanowili przy swoich żądaniach obstawać.

Francyia.

Monitor z d. 12. Sierpnia zawiera pod napisem: Ministeryium Marynarki i Osad następuiący artykuł:

Baron Makau, Kapitan okrętowy odpłynął w d. 4. Maia na fregacie Circe z Rochefort z rozkazem udania się do S. Domingo i zawiezienia tamże następuiącego Rozporządzenia.

Rozporządzenie Królewskie.

W Paryżu d. 17. Kwietnia 1825.

Karol z Bożey łaski Król Francyi i Nawarry, wszystkim, którzy ninieysze rozporządzenie czytać będą, Nasze pozdrowienie:

Stosownie do artyk. 14. i 73.*) Konstytucyi; z uwagi interesów handlu Francuzkiego, nieszczęsnych wypadków byłych osadników na St. Domingo i prośby teraźnieyszych mieszkańców tey wyspy; rozkazaliśmy i rozkazuiemy co następuie:

Artykuł 1.) Porty części Francuzkiey na St. Domingo powinny być otwarte handlowi wszystkich narodów.

Opłaty w tych portach nałożone na okręty lub towary bądź przy zawiianiu lub wypływaniu, powinny być dla wszystkich bander równe, wyiąwszy banderę Francuzką na korzyść którey opłaty te o połowę powinny być zmnieyszone.

2.) Teraźnieysi mieszkańcy części Francuzkiey S. Domingo zapłacą od roku do roku w pięciu terminach, z których pierwszy przypada w d. 31. Grudnia 1825 do Jeneralney Depozytowey kassy Francuzkiey summę sto pięddziesiąt millionów franków, przeznaczoną na wynagrodzenie byłych osadników żądaiących zaspokoienia szkód swoich.

3.) Pod temi warunkami dozwalamy niniey szém rozporządzeniem teraźnieyszym mieszkańcom Francuzkiey części wyspy S. Domingo zupełnie niepodlegle się rządzić.

Ninieysze rozporządzenie ma być wielką pieczęcią opatrzone.

Dań w Paryżu, w zamku Tuileryyskim d. 17. Kwietnia roku zbawienia 1825 panowania Naszego pierwszego roku.

Karol.

Na rozkaz Króla:
Hrabia Chabrol, Par Francyi, Minister Sekretarz Stanu w Wydziale morskim i osad.
Zawidziano w Wydziale sprawiedliwości:
Hrabia Peyronnet, Zachowawca pieczęci Francyi, Minister Sekretarz Stanu w Wydziale sprawiedliwości.
Zawidziano:
Józef de Villele Prezydent Rady ministeryialney.

*) Artykuły te są następuiącey osnowy: „Artyk. 14. Król iest naczelnikiem Państwa, ón dowodzi siłą lądową i morską, wydaie woynę, zawiera traktaty pokoiu, przymierza i handlu, mianuie na wszystkie urzędy kraiu, i stanowi potrzebne przepisy dla wykonania ustaw i bezpieczeństwa kraiu. Art. 73. Osady powinny być rządzone podług osobnych ustaw i przepisów.“

Gwiazda wyraża się względem powyższego rozporządzenia w sposobie następuiącym:

»Pewień Dziennik donosił, że Francyia wchodzi w układy z St. Domingo, i tak daleko zapuścił się, że mówił o warunkach mniemanego traktatu Rządu Francuzkiego z Hayty. Powstawaliśmy przeciwko takiemu uprzedniemu twierdzeniu, nie dla tego, abyśmy należeli do taiemnic Gabinetowych, lecz żeśmy polegali na polityce Króla Francuzkiego. Nadzieię naszę usprawiedliwia zupełnie wyżey namienione rozporządzenie, oznaczaiące się godnością, iaką prawa władza Króla umie wszystkim swoim nadać czynnościom. Po trzydziestotrzechletniém rozdziale, wśród którego iawnie i głosno pewtarzano zasady grożące upadkiem prawości Tronu i wszelkiemu porządkowi towarzyskiemu, a nawet na chwilę świetny tryiumf obchodzono, Król Francyi, z zupełném wykonaniem swoiego prawego Władztwa nad iedną ze swoich osad, otwiera porty na St. Domingo handlowi wszystkich Narodów i ustanawia taryfę cła dla wszystkich bander, przyczem opłaty od handlu Francuzkiego będą na przyszłość w połowie zmnieyszone.«

»Monarcha, który właśnie wynagrodzeniem wychodzców zagoił ostatnią ranę rewolucyi, nie mógł pominąć iedney z naywiększych klęsk, iakie taż wydała, i nieszczęsni osadnicy, którzy od tylu lat nawet nadzieię stracili, znaydą teraz pomoc, którą im mądrość Króla wynalazła.«

»Wyrachowano, że dochód osadników wynosił 30 millionów, potrąciwszy połowę na uprawę, pozostaie 15 millionów. Sto piędziesiąt milionów, które mieszkańcy St. Domingo stosownie do woli Króla płacić maią do Kassy depozytowey Francuzkiey, są według tego ekwiwalentem dziesięcioletniego dochodu byłych osadników, a własność gruntowa nie sprzedaie się na Antyllach za większą cenę.«

»Wszystkie usiłowania Buonapartego rozbiły się na iednem przedsięwzięciu, którego korzyści, gdyby się było powiodło, nie mogłyby się porównać z tém, co kilka słów Króla uskuteczniło. Mieszkańcy części Francuzkiey St. Domingo przyięli rozkazy swego Króla z uszanowaniem i wdzięcznością, i dopiéro po tym akcie uległości, po uznaniu zwierzchniego Władztwa Francyi, zezwolił Król na niepodległość Rządowi wyspy St. Domingo.«

»Któżby zatém nie ufał szczęściu Francyi pod Rządem Potomków Henryka IV.? Kiedy w Narodzie panuie porządek, tedy wszystko idzie pomyślnie i rozwiia się ku dobru. Prawość iest zawsze podstawą życia i wolności Narodów; rewolucyia śmiercią.«

Monitor mówi: »Depesze otrzymane przez okręt Bearnaise potwierdzaią wiadomość telegraficzną. Zamiary Króla są zupełnie wykonane; byłym osadnikom z St. Domingo zapewniono 150 millionów, a handel nasz na téy wyspie uzyska podwoyne korzyści, iakie naywięcey wspieranym Narodom są przyznawane; słowem rozporządzenie Królewskie przyięto z uszanowaniem i wdzięcznością. Prezydent Boyer uczynił potrzebne przygotowania, aby od Senatu z należną uroczytością zostało przyięte. W d. 8. Lipca wieczorem, w dniu, w którym Derville, Kapitan okrętu Bearnaise, opuścił Port-au-Prince, postrzegł ón eskadrę Francuzką z 2 okrętów liniowych, 7 fregat i 3 korwet złożoną. P. Mackau posłany był na fregacie Circe z téyże eskadry, aby zawiózł rozporządzenie do Port-au-Prince. Codziennnie spodziewaią się go w Breście.«

Król darował ze swoiéy prywatnéy kassy 25,000 franków pogorzelcom Salins. Gwiazda z tego powodu czyni uwagę, że Monarcha od swoiego na Tron wstąpienia przez oszczędność na Dworze swoim zaprowadzoną, przeznaczył 961 pensyy z listy cywilnéy, 30 gminom pogorzałym we Francyi dał wsparcie, Francuzom cierpiącym niedostatek w Peterburgu i Konstantynopolu pomoc, instytut Katolicki w Ameryce północnéy obdarzył, synowcowi sławnego poety Oberonu, P. Wieland, wyznaczył roczną pensyią na wychowanie iego dzieci, na pomnik Kanowy w Wenecyi podpisał 2,400 franków, i t. p.

W Monitorze czytamy: »Kuryier gabinetowy, który w połowie Lipca opuścił Konstantynopol, przeieżdżał w d. 8. b. m. przez Strasburg, wiezie ón odpowiedź Jenerała Guilleminot na pytanie Kommissyi badawczéy w sprawie Ouvrarda.«

Zjednoczone Niderlandy.

Król dał 111 znakomitym Katolickim duchownym swoiego Państwa gratyfikacyie i dodatki do pensyi, i na budowę kościołów Katolickich przeznaczył 47,000 ZR.

Xiążę Wellington, obeyrzawszy twierdzę Namur udał się do Leodyium, zkąd w towarzystwie swoiego syna, Pułkownika Jonnes i Doktora Hume wyiechał do Koblencyi.–

Z Batawii donoszą z d. 16. Marca: »Przywieziony tu i osadzony w więzieniu Susuhunan z Palembangu umarł na konsumpcyią. Sułtan uciekł do Bencoolen, dotąd posiadłości Angielskiey, która niebawem po traktacie będzie przez naszych zaiętą. Kapitan Lameer w 100 ludzi opanował Kampong, schronienie spiskowych w Trawa, dla tego wszystko spokoyne. Przybyło tu 14 osób

wskazanych na wygnanie i więzienie z powodu współuczestnictwa do buntu Sułtana.

Podług doniesień przez okręt Francuzki przywiezionych, Niderlandczycy wiodą teraz uporczywą walkę z rozboynikami morskiemi, którzy na wyspie Ceram, do Moluckich należącey, przebywaią. Niderlandczycy zniszczyli tam dawniey, iak i na innych wyspach drzewa korzenne dla zabezpieczenia sobie monopolium korzeni, poczém mieszkańci w broń i amunicyią przez Anglików opatrzeni, Niderlandczyków wypędzili, atoli ciż uderzyli teraz na nich z siłą przemagaiącą.

Szwaycaryia.

Seym na czternastém posiedzeniu swoiém w d. 28. Lipca, uchwalił, aby wybór nowego Sprawuiącego interessa w Wiedniu na rok przyszły został odłożony, by przez tę zwłokę dogodnieyszy wybór można osiągnąć. Konzulaty handlowe dały potém powód do obszernieyszego rozbioru. Poseł Kantonu Schwyz żądał mianowania Szwaycarskiego Konzula na wyspach Jońskich, a Fryburgski potwierdzaiącego mianowania takowego w Turynie; pierwsze żądanie odłożono 16 głosami, drugiemu uczyniono zadosyć w tém, że Kanton Zurych wezwany został uczynić przełożenie w roku przyszłym Stanom do obsadzenia tego mieysca. Poseł Neuenburgski wniosł na ustanowieie Konzulatu handlowego w Alexandryi w Egipcie, a żądanie iego odłożono dla uczynienia instrukcyi. Zdaie się, że do téy prośby dało powód towarzystwo akcyyne, które tamże zamierza utworzyć znaczny dóm handlowy (*maison suisse*)

Podług wiadomości z Rzymu spodziewaią się nowego Nuncyinsza do Szwaycaryi i donoszą, o śmierci Karola Zehn, byłego Nuncyiusza przy Związku, a potém Arcybiskupa Kaledońskiego, zmarłego d. 29. Czerwca w 52 wieku życia.

Prussy.

Oprócz ćwiczeń woiennych osmego korpusu, wynoszącego 20,000 ludzi, włącznie z milicyią maiących nastąpić w Sierpniu i Wrześniu w okolicy Koblencyi, gdzie Król sam będzie z woyskiem czynił obroty, wykonać ma także wielkie manewry siodmy korpus wraz z milicyią blisko Lipsztadu w Westfalii.

Gazety Wrocławskie z d. 12. Sierpnia donoszą: Niespodziewanie nadeszła tu smutna wiadomość z Landeku, że Minister Hrabia Bülow, umarł w d. 11. b. m. rano o godzinie 2 na zaduszenie z reumatyzmu w Landek, gdzie udał się był ku poratowaniu swoiego zdrowia.

Królestwo Polskie.

— *Z Warszawy.* —

Kommissyia Woiewództwa Mazowieckiego.— W odwołaniu się do Artykułów 43. i 44. Prawa Seymowego o stowarzyszeniu kredytowem, zawiadamia obywateli i mieszkańców Woiewództwa Mazowieckiego, iż do przyymowania wszelkich aktów przystąpienia do tegoż towarzystwa kredytowego ziemskiego, oraz wezwań ze strony dłużników i oświadczeń się wierzycieli, co do wysokości listów zastawnych, upoważnionym został w Kommissyi Woiewództwa Mazowieckiego Sekretarz Prezydyialny Komierowski. Akta takowe składane być mogą codziennie, z wyięciem dni świątecznych, między godziną 9 i 12 z południa w mieyscu posiedzeń Kommissyi Woiewództwa w domu przy ulicy Nowolipki Nro. 646.

Doniesioném było niedawno, że pewny Anglik wybiera się do Niemiec i Polski, dla rozpoznawania naszego gospodarstwa wieyskiego, a to z polecenia swego Rządu. Teraz donoszą Gazety Niemieckie, że tym Anglikiem iest P. Jakob, dawniey Członek Parlamentu; przybył ón iuż do Berlina, zkąd przez Pomeranią uda się do Polski. Mówią, że oświadczył, iż iest nadzieia, że Rząd Angielski zezwoli na wprowadzenie zagranicznego zboża do portów swoich.

Na ostatnich targach Warsz. (15. b.m.) płacono za korzec żyta po Złtp. 6 — pszenicy od 12 do 13 — ięczmienia od 5 i pół do 6 — owsa od 5 i pół do 6 — siana furę iednokonną od 8 do 13, parokonną od 11 i pół do 17 — słomy furę zwyczayną od 4 do 5.

Rossyia.

Wiadomości z Petersburga z d. 27. Lipca zawieraią: »W d. 24. t. m. mieli prywatne posłuchanie u Cesarza Jego Mości i u Cesarzowéy Jéy Mości Król. Hannowerski Poseł przybyły na powrót Baron Dornberg, Król: Angielski Poseł na Dworze Sztokolmskim, Lord Bloomfield, towarzyszący mu Adjutant, Kapitan Bloomfield, naystarszy syn Margrabiego Londonderry (Wice-Hrabia Castlereagh) Robert Kennedi, teść rezyduiącego tu Ministra Angielskiego, iego syn, John Kennedi, i Kapitan Hrabia Kielmannsegge przy poselstwie Hannowerskiém.

Niedawno wcielono znowu kilka polowych pułków do osad woyskowych w Guberniach: Chersońskiéy, Charkowskiéy i Kiiowskiéy osadzonych.

Redakcyia Józefa Bensy; Druk Pillerów.